

ĐA DẠNG SINH HỌC THÚ, CHIM, BÒ SÁT VÀ LƯƠNG CƯ Ở KHU BẢO TỒN RỪNG SÉN TAM QUY, HUYỆN HÀ TRUNG, TỈNH THANH HÓA

NGUYỄN KIM TIẾN
Trường Đại học Hồng Đức

Khu bảo tồn (KBT) rừng Sến Tam Quy (STQ) tỉnh Thanh Hóa có tọa độ 20°00'00"-20°01'00" vĩ độ Bắc và 105°47'30" kinh độ Đông, thuộc địa phận 3 xã: Hà Lĩnh, Hà Tân, Hà Đông huyện Hà Trung. Địa hình núi đất với thành phần đá mẹ phức tạp, chủ yếu là đá phần (Alorolit) với thành phần hoá học chính là silic, limon, thạch anh và một số khoáng vật. Diện tích vùng lõi rừng STQ hơn 500 ha, là loại rừng thuần, gồm có Sến, Lim, Dẻ, Sỗ, Thông, Muồng, trong đó chủ yếu là diện tích trồng Sến với 349 ha. Vùng đệm bao gồm diện tích 795,5 ha bao quanh KBT trong đó phần lớn là rừng thông (672,5 ha) [10].

Theo Trạm Khí tượng Thủy văn huyện Hà Trung, rừng STQ nằm trong vùng khí hậu nhiệt đới gió mùa, nhiệt độ trung bình năm 26,8°C, thấp nhất 6°C (tháng 1), cao nhất 41°C (tháng 8). Tổng lượng mưa trung bình năm 1600 mm, trung bình tháng 138,12 mm (tháng cao nhất: 305,3 mm, thấp nhất: 20,7 mm). Độ ẩm không khí trung bình tháng 85,05% (tháng cao nhất: 90%, tháng thấp nhất: 79%). Khí hậu chia thành 2 mùa rõ rệt: mùa đông lạnh, khô và mùa hè nóng và mưa [10].

Những nghiên cứu về đa dạng sinh học rừng STQ chưa được chú trọng, hiện mới chỉ có một số nghiên cứu của sinh viên khoa Lâm sinh trường Đại học Lâm nghiệp. Chưa có một nghiên cứu đầy đủ nào về thành phần các loài động vật ở đây. Vì vậy, chúng tôi chọn nghiên cứu thành phần loài thú, chim, bò sát và lưỡng cư nhằm góp thêm các dẫn liệu về đa dạng sinh học và giá trị bảo tồn rừng STQ, huyện Hà Trung, tỉnh Thanh Hóa.

I. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu được thực hiện trong hai giai đoạn: giai đoạn 1: từ tháng 10 năm 2011 đến tháng 4 năm 2012; giai đoạn 2: từ tháng 10/2013 đến tháng 8/2014, mỗi tháng đi nghiên cứu thực địa từ 2-7 ngày.

1. Địa điểm nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện ở 7 địa điểm, với 16 tuyến quan sát, tổng chiều dài 27 km:

Địa điểm 1: khu vực rừng Sến thuần 4 tuyến khảo sát.

Địa điểm 2: khu vực rừng Sến + Lim 2 tuyến khảo sát.

Địa điểm 3: khu vực rừng Lim+ Sến 3 tuyến khảo sát.

Địa điểm 4: khu vực rừng Thông 4 tuyến khảo sát.

Địa điểm 5: khu vực vùng đệm xã Hà Tân 2 tuyến khảo sát.

Địa điểm 6: khu vực vùng đệm xã Hà Lĩnh 2 tuyến khảo sát.

Địa điểm 7: khu vực vùng đệm xã Hà Đông 2 tuyến khảo sát.

2. Nghiên cứu thực địa và thu thập số liệu

Lớp thú: Tại các tuyến khảo sát đã quan sát trực tiếp thú bằng mắt thường, ống nhòm, kết hợp với việc xác định các dấu vết ngoài tự nhiên: dấu chân, phân, hang, tổ. Dùng bẫy lồng, bẫy đập, bẫy hớ để bắt các loài gặm nhấm, thú nhỏ. Mẫu vật được đo số đo hình thái, mô tả, định

loại và thả trả lại thiên nhiên. Đồng thời thu thập thông tin qua phỏng vấn người dân, thợ săn, cán bộ kiểm lâm và nghiên cứu các di vật (xương, sừng, da, vảy, móng,...) trong nhà dân và các mẫu vật có trong các cơ sở buôn bán và tiêu thụ động vật hoang dã ở thị trấn huyện Hà Trung.

Lớp Chim: Quan sát trực tiếp các loài chim ngoài thực địa bằng mắt thường và ống nhòm, thu các mẫu chim kích thước nhỏ bằng lưới mờ mistnet đặt ở các địa điểm nghiên cứu, mẫu vật được mô tả, đo số đo số hình thái, chụp ảnh rồi thả trở lại tự nhiên. Ngoài ra, thu thập thông tin bằng phỏng vấn người dân, thợ bẫy chim, buôn bán chim cảnh và cán bộ bảo vệ rừng thông qua bộ ảnh màu của Nguyễn Cử, Lê Trọng Tải, Karen Phillipps (2000); thu thập các di vật: mỏ, chân, lông đuôi, lông cánh được lưu giữ trong gia đình hoặc bắt gặp trên các tuyến khảo sát. Một số loài được ghi nhận trong các hộ nuôi, kinh doanh chim cảnh thuộc 3 xã Hà Tân, Hà Lĩnh và Hà Đông.

Lớp Bò sát và Lưỡng cư: Quan sát sự có mặt của các loài trên các tuyến và sinh cảnh sống của chúng thuộc 7 địa điểm nghiên cứu. Các mẫu lạ được chụp ảnh, mô tả, đo số đo hình thái, định loại rồi thả trở lại sinh cảnh. Mô tả, chụp ảnh và ghi chép các loài có mặt tại các cơ sở buôn bán và tiêu thụ động vật, hộ nuôi ếch, baba, rắn,... Ngoài ra còn dùng bộ ảnh màu của Nguyễn Văn Sáng, Hồ Thu Cúc và Nguyễn Quảng trường (2009) để phỏng vấn người dân về nơi bắt gặp, tập tính hoạt động, phương pháp và thời gian bắt mẫu, giá trị sử dụng,...

3. Phương pháp phân tích và xử lý số liệu

Phân tích, xử lý mẫu vật được tiến hành trong phòng thí nghiệm, mẫu vật được nhận dạng, định loại; thành phần loài có kế thừa kết quả nghiên cứu trước đây của một số tác giả.

- Tên Việt Nam các loài thú theo Đặng Huy Huỳnh và cs, 1994 [5];

- Sử dụng sách hướng dẫn nhận dạng chim của Boonsong Lekagul và Philip D. Round [1]; Tên tiếng Việt và tên La tinh theo Võ Quý, Nguyễn Cử, 1995 [7].

- Định loại bò sát và lưỡng cư theo tài liệu của Đào Văn Tiến (1977, 1979, 1981, 1982), Er Mizhao, K. Adler, 1993 [4], tên Việt Nam, tên La tinh, sắp xếp danh lục theo Nguyễn Văn Sáng và cs, 2009 [8].

- Đánh giá các loài quý hiếm theo các tài liệu: Danh lục Đỏ IUCN, 2013 [6]; SĐVN, 2007 [2], NĐ 32/2006/NĐ-CP của Chính phủ [4].

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Cấu trúc thành phần loài

Tại Khu bảo tồn rừng sến Tam Quy đã ghi nhận được 5 bộ, 12 họ, 22 loài thú (Bảng 1), chiếm 8,5% tổng số loài ở Việt Nam; 10 bộ, 26 họ, 51 loài chim, chiếm 6,85% số loài ở Việt Nam (Võ Quý, Nguyễn Cử, 1994) và 3 bộ, 21 họ, 59 loài LCBS chiếm 9% số loài ở Việt Nam.

Số loài thú nhiều nhất là bộ Gặm nhấm (9 loài), tiếp đến là bộ Dơi (7 loài), còn lại dao động từ 1-3 loài.

Khu bảo tồn có 51 loài chim, trong đó chiếm ưu thế là bộ Sẻ (28 loài), còn lại dao động từ 1-5 loài, đáng chú ý là 6 họ có từ 1-2 loài.

Trong 59 loài LCBS có 44 loài bò sát và 15 loài lưỡng cư. Trong đó, 6 họ (2 họ LC và 4 họ BS) có 1 loài, 3 họ (1 họ LC, 2 họ BS) có 2 loài.

Bảng 1

Cấu trúc thành phần loài và giá trị bảo tồn của thú, chim, lưỡng cư và bò sát ở Khu bảo tồn rừng sến Tam Quy

T T	Tên thường gọi	Tên khoa học	Giá trị bảo tồn			Tư liệu
			SĐVN 2007	IUCN, 2013	NĐ 32/CP	
	LỚP THÚ	MAMMALIA				
	I. Bộ Ăn sâu bọ	Insectivora Bowdich, 1821				
	1. Họ Chuột chù	Soricidae Fischer, 1817				
1	Chuột chù	<i>Suncus murinus</i>				QS
	II. Bộ Dơi	Chiroptera Blumenvach, 1799				
	2. Họ Dơi quả	Pteropocidae Gray, 1821				
2	Dơi cáo nâu	<i>Rouseltus leschenaulti</i>				QS, M
3	Dơi chó cánh dài	<i>Cynopterus sphinx</i>				[10]
	3. Họ Dơi lá mũi	Rhinolophidae Gray, 1825				
4	Dơi lá tai dài	<i>Rhinolophus macrotis</i>				[10]
5	Dơi lá nâu	<i>Rhinolophus subbadius</i>				QS, [10]
	4. Họ Dơi muỗi	Vespertilionidae Gray, 1821				
6	Dơi muỗi xám	<i>Pipistrellus javanicus</i>				[10]
7	Dơi muỗi mắt	<i>Pipistrellus tenuis</i>				[10]
8	Dơi mũi ống tai tròn	<i>Murina cyclotis</i>				[10]
	III. Bộ Linh trưởng	Primates Linnaeus, 1758				
	5. Họ Cu li	Loridae Gray, 1821				
9	Cu li nhỏ	<i>Nycticebus pygmaeus</i>	VU	VU	IB	M
	6. Họ Khỉ	Cercopithecidae Gray, 1821				
10	Khỉ vàng	<i>Macaca mulatta</i>		LR/nt	IIB	[10]
	IV. Bộ Ăn thịt	Carnivora Bowdich, 1821				
	7. Họ Chồn	Mustelidae Fischer, 1817				
11	Rái cá thường	<i>Lutra lutra</i>	VU	NT	IB	PV
	8. Họ Cây	Viverridae Gray, 1821				
12	Cây giông	<i>Viverra zibetha</i>			IIB	M
13	Cây hương	<i>Viverricula indica</i>			IIB	[10]
	V. Bộ Gặm nhấm	Rodentia Bowdich, 1821				
	9. Họ Sóc cây	Sciuridae Gray, 1821				
14	Sóc bụng đỏ	<i>Callosciurus erythraeus</i>				QS
15	Sóc bụng xám	<i>Callosciurus inornatus</i>				QS
	10. Họ Sóc bay	Pteromyidae Brandt, 1855				
16	Sóc bay lớn	<i>Petaurista philippensis</i>	LR		IIB	[10]
	11. Họ Chuột	Muridae Gray, 1821				
17	Chuột nhắt nhà	<i>Mus musculus</i>				[10]
18	Chuột công	<i>Rattus norvegicus</i>				[10]
19	Chuột rừng	<i>Rattus koratensis</i>				[10], M
20	Chuột nhà	<i>Rattus flavipectus</i>				[10], M
21	Chuột nhắt cây	<i>Chiromyscus chiropus</i>				QS
	12. Họ Nhím	Hystriidae Fischer, 1817				
22	Đon	<i>Atherurus macrourus</i>				[10]

	LỚP CHIM	AVES			
	I. Bộ Hạc	Cinoniiformes			
	1. Họ Diệc	Ardeidae			
1	Cò bợ trung quốc	<i>Ardeola bacchus</i>			QS
2	Cò hương	<i>Ixobrychus flavicollis</i>			[10]
	II. Bộ Cắt	Falconiformes			
	2. Họ Ưng	Accipitridae			
3	Diều ấn độ	<i>Butastur indicus</i>			[10]
4	Diều núi	<i>Spizaetus nipalensis</i>			QS
	III. Bộ gà	Galliformes			
	3. Họ Trĩ	Phasianidae			
5	Gà rừng	<i>Gallus gallus</i>			QS
	IV. Bộ Bồ câu	Columbiformes			
	4. Họ Bồ câu	Columbidae			
6	Cu gáy	<i>Streptopelia chinensis</i>			QS
7	Gà ghè lưng nâu	<i>Ducula badia</i>			[10]
	V. Bộ Cu cu	Cuculiformes			
	5. Họ Cu cu	Cuculidae			
8	Bắt cô trói cột	<i>Cuculus micropterus</i>			QS
9	Tu hú	<i>Eudynamys scolopacea</i>			QS
10	Phướn	<i>Rhopodytes tristis</i>			QS
11	Bìm bịp lớn	<i>Centropus sinensis</i>			[10],M
12	Bìm bịp nhỏ	<i>C. bengalensis</i>			[10],M
	VI. Bộ Cú	Strigiformes			
	6. Họ Cú mèo	Strigidae			
13	Cú mèo khoang cổ	<i>Otus bakkamoena</i>			QS
14	Cú vọ	<i>Glaucidium cuculoides</i>			QS
15	Cú vọ mặt trắng	<i>G. brodiei</i>			[10]
	VII. Bộ Cú muỗi	Caprimulgiformes			
	7. Họ Cú muỗi	Carimulgidae			
16	Cú muỗi đuôi dài	<i>Carimulgus macrurus</i>			[10]
	VIII. Bộ Sả	Coraciformes			
	8. Họ Bói cá	Alcedinidae			
17	Bông chanh rừng	<i>Alcedo hercules</i>			[10]
18	Bông chanh	<i>A. atthis</i>	LR	NT	QS
19	Bông chanh đỏ	<i>Ceyx erithacus</i>			QS
	9. Họ Sả rừng	Coraciidae			
20	Yêng quạ	<i>Eurystomus orientalis</i>			QS
	10. Họ Hồng hoàng	Bucerotidae			
21	Niệc mỏ vằn	<i>Aceros undulatus</i>			[10]
	IX. Bộ Gõ kiến	Piciformes			
	11. Họ Cu róc	Capitonidae			
22	Thầy chùa đít đỏ	<i>Megalaima lagradieri</i>			[10]
23	Thầy chùa đầu xám	<i>M. feiostricta</i>			ĐT
	IX. Bộ Sẻ	Passeriformes			
	12. Họ Nhạn	Hirundinidae			

24	Nhạn bụng trắng	<i>Hirudo rustica</i>				QS
25	Nhạn bụng xám	<i>H. daurica</i>				[10]
	13. Họ Chìa vôi	Motacillidae				
26	Chìa vôi núi	<i>Motacilla cinerea</i>				QS
	14. Họ Phường chèo	Campephagidae				
27	Phường chèo xám nhỏ	<i>Coracina polioptera</i>				QS, [10]
28	Phường chèo đen	<i>Hemipus picatus</i>				[10]
	15. Họ Chào mào	Pycnonotidae				
29	Chào mào vàng đầu đen	<i>Pycnonotus atriceps</i>				QS
30	Chào mào	<i>P. jocosus</i>				QS
31	Bông lau ớt đỏ	<i>P. aurigaster</i>				QS
	16. Họ Bách thanh	Laniidae				
32	Bách thanh mây trắng	<i>Lanius cristatus</i>				QS, [10]
33	Bách thanh đầu đen	<i>L. schach</i>				[10]
	17. Họ Chích chòe	Turdidae				
34	Chích chòe	<i>Copsychus saularis</i>				QS
35	Chích chòe lửa	<i>C. malabaricus</i>			IIB	QS
	18. Họ Khướu	Timaliidae				
36	Khướu mỏ dài	<i>Jabouilleia danjoui</i>	LR	NT		QS
37	Khướu bạc má	<i>Garrulax chinensis</i>			IIB	QS
	19. Họ Chim chích	Sylviidae				
38	Chiên chiên núi họng trắng	<i>Prinia atrogularis</i>				QS
39	Chích nâu	<i>Phylloscopus fuscatus</i>				QS
40	Chích đuôi dài	<i>Orthotomus sutorius</i>				QS
	20. Họ Đớp ruồi	Muscicapidae				
41	Đớp ruồi họng đỏ	<i>Ficedula pavda</i>				[10]
	21. Họ Rẻ quạt	Monarchidae				
42	Thiên đường đuôi phướn	<i>Terpsiphone paradisi</i>				QS
	22. Họ Chim sâu	Dicaeidae				
43	Chim sâu bụng vạch	<i>Dicaeum chrysorrheum</i>				QS
44	Chim sâu vàng lục	<i>D. concolor</i>				QS
	23. Họ Sẻ	Ploceidae				
45	Sẻ nhà	<i>Passer montanus</i>				QS
	24. Họ Sáo	Sturnidae				
46	Sáo đen	<i>Acridotheres cristatellus</i>				QS
47	Sáo mỏ vàng	<i>A. cinereus</i>				QS
	25. Họ Chèo bẻo	Dicruridae				
48	Chèo bẻo xám	<i>Dicrurus leucophaeus</i>				QS
49	Chèo bẻo mỏ quạ	<i>D. annectans</i>				QS
	26. Họ Quạ	Corvidae				
50	Khách đuôi cờ	<i>Temnurus temnurus</i>				QS
51	Quạ đen	<i>Corvus macrorhynchos</i>				QS
	LỚP BỒ SÁT					
	I. Bộ có vảy	Squamanta Opperl, 1811				
	1. Họ Nhông	Agamidae Gray, 1827				

1	Ô rô capra	<i>Acanthosaura capra</i>				ĐT
2	Ô rô vảy	<i>Acanthosaura lepidogaster</i>				ĐT
3	Nhông emma	<i>Calotes emma</i>				M
4	Nhông xanh	<i>Calotes versicolor</i>				ĐT
5	Rồng đất	<i>Physignathus cocincinus</i>	VU			ĐT
	2. Họ Tắc kè	Gekkonidae Gray, 1825				
6	Thạch sùng cụt	<i>Gehyra mutilata</i>				ĐT
7	Tắc Kè	<i>Gekko gecko</i>	VU			ĐT
8	Thạch sùng đuôi sần	<i>Hemidactylus frenatus</i>				M
9	Thạch sùng Việt Nam	<i>H. vietnamensis</i>				M
	3. Họ thằn lằn giun	Dibamidae Boulenger, 1884				
10	Thằn lằn giun bua rê	<i>Dibamus bourreti</i>				M
	4. Họ thằn lằn chính thức	Lacertidae Gray, 1825				
11	Liu điu cuni	<i>Platypalcopus kuehnei</i>				M
12	Liu điu chỉ	<i>Takydromus sexlineatus</i>				ĐT
13	Liu điu von te	<i>Takydromus wolteri</i>				ĐT
	5. Họ thằn lằn bóng	Scincidae Gray, 1825				
14	Thằn lằn chân ngắn	<i>Lygosoma bowringii</i>				QS
15	Thằn lằn bóng đuôi dài	<i>Eutropis longicaudata</i>				M
16	Thằn lằn bóng hoa	<i>Eutropis multifasciata</i>				QS
	6. Họ kỳ đà	Varanidae Gray, 1827				
17	Kỳ đà hoa	<i>Varanus salvator</i>	EN		IIB	ĐT
	7. Họ rắn giun	Typhlopidae Merrem, 1820				
18	Rắn giun thường	<i>Ramphotyphlops braminus</i>				M
	8. Họ Trăn	Pythonidae Fitzinger, 1826				
19	Trăn đất	<i>Python molurus</i>	CR	LR	IIB	QS
	9. Họ rắn mông	Xenopeltidae Bonaparte, 1845				
20	Rắn mông, rắn hồ thiếc	<i>Xenopeltis unicolor</i>				M
	10. Họ rắn nước	Colubrinae Opper, 1811				
21	Rắn roi thường	<i>Ahaetulla prasina</i>				M
22	Rắn rào đốm	<i>Boiga multomaculata</i>				ĐT
23	Rắn sọc dưa	<i>Coelognathus radiatus</i>	VU		IIB	M
24	Rắn ráo thường	<i>Ptyas korros</i>	EN			M
25	Rắn ráo trâu	<i>Ptyas mucosa</i>	EN		IIB	ĐT
26	Rắn hoa cô vàng	<i>Rhabdophis chrysargos</i>				QS
27	Rắn hoa cô nhỏ	<i>Rhabdophis subminiatus</i>				QS
28	Rắn nước	<i>Xenochrophis flavipunctatus</i>				M
29	Rắn bông chì	<i>Enhydris plumbea</i>				M
30	Rắn bông trung quốc	<i>Enhydris chinensis</i>				M
31	Rắn mai gấm lát	<i>Calamaria pavementata</i>				M
	11. Họ rắn hổ	Elapidae Boie, 1827				
32	Rắn cạp nia nam	<i>Bungarus candidus</i>			IIB	ĐT
33	Rắn cạp nia bắc	<i>Bungarus multicinctus</i>			IIB	M
34	Rắn cạp nong	<i>Bungarus fasciatus</i>	EN		IIB	QS
35	Rắn hổ mang	<i>Naja atra</i> Cantor, 1842	EN		IIB	QS

36	Rắn hổ chúa	<i>Ophiophagus hannah</i>	CR		IIB	QS
37	Rắn lá khô đầu hình chữ V	<i>Sinomicrurus kelloggi</i>				QS
	12. Họ rắn lục	Viperidae Oppel, 1811				
38	Rắn lục mép trắng	<i>Cryptelytrops albolabris</i>				QS
39	Rắn lục cườm	<i>Trimeresurus mucrosquamantus</i>				QS
	II. BỘ RÙA	Testudines Linnaeus, 1758				
	13. Họ rùa đầm	Geomydidae Theoblad, 1868				
40	Rùa hộp trán vàng	<i>Cuora galbinifrons</i>	EN	CR		ĐT
41	Rùa sa nhân	<i>Pyxidea muohoti</i>	EN			ĐT
	14. Họ rùa núi	Testudinidae Gray, 1825				
42	Rùa núi viên	<i>Manouria impressa</i>	VU	VU	IIB	ĐT
	15. Họ ba ba	Trionychidae Fitzinger, 1826	VU	EN		
43	Ba ba gai	<i>Palea steindachneri</i>				ĐT
44	Ba ba trơn	<i>Pelodiscus sinensis</i>		VU		ĐT
	LỚP LƯỠNG CỬ	Amphibia Linnaeus, 1758				
	I. Bộ không đuôi	Anura Fischer von Waldheim, 1813				
	1. Họ cóc	Bufonidae Gray, 1825				
1	Cóc rừng	<i>Ingerophrynus galeatus</i>	VU			QS
2	Cóc nhà	<i>Duttaphrynus melanostictus</i>				M
	2. Họ nhái bén	Hylidae Rafinesque, 1815				
3	Nhái bén	<i>Hyla simplex</i>				M
	3. Họ nhái bầu	Microhylidae Gunther, 1858				
4	Cóc đốm	<i>Kalophrynus interlineatus</i>				M
5	Ếnh ương thường	<i>Kaloula pulchra</i>				M
6	Nhái bầu vân	<i>Microhyla pulchra</i>				M
7	Nhái bầu hoa	<i>Microhyla ornata</i>				M
	4. Họ ếch nhái chính thức	Dicroglossidae Anderson, 1871				
8	Cóc nước nhẵn	<i>Occidozyga laevis</i>				M
9	Nghê (Nhái)	<i>Fejervarya limnocharis</i>				M
10	Ếch đồng	<i>Hoplobatrachus rugulosus</i>				M
11	Ếch nhèo	<i>Limnonectes kuhlii</i>				M
	5. Họ Ếch nhái	Ranidae Rafinesque, 1814				
12	Chẫu	<i>Hylarana guentheri</i>				M
13	Ếch suối	<i>Hylarana nigrovittata</i>				QS
14	Chàng đài bắc	<i>Hylarana taipehensis</i>				M
	6. Họ Ếch cây	Rhacophoriade Hoffman, 1932				
15	Ếch cây mép trắng	<i>Polypedates leucomystax</i>				M

Ghi chú: CR: rất nguy cấp; EN: nguy cấp; VU: sẽ nguy cấp; LR: hiếm; QS: quan sát; M; mẫu, [10]: tài liệu tham khảo; ĐT: điều tra phỏng vấn.

2. Các loài quý hiếm có giá trị bảo tồn (Xem Bảng 1)

Trong 22 loài thú thống kê được, 6 loài (chiếm 27,27% tổng số loài) có giá trị bảo tồn cao: 4 loài trong Danh lục Đỏ IUCN (1 loài VU, 2 loài bậc LR, 1 loài NT); 2 loài bậc VU, 1 loài bậc LR trong SDVN; 5 loài IIB, 1 loài IB trong NĐ 32/2006/NĐ-CP và 5 loài có giá trị kinh tế cao

Trong 51 loài chim có 4 loài (7,84% tổng số loài) có giá trị bảo tồn cao: 2 loài bậc NT trong Danh lục Đỏ IUCN; 1 loài bậc LR trong SĐVN, 2 loài IIB trong NĐ 32/2006/NĐ-CP và 4 loài có giá trị kinh tế.

Trong 59 loài LCBS có 18 loài (30,5% tổng số loài) có giá trị kinh tế và bảo tồn: 6 loài trong Danh lục Đỏ IUCN (1 loài bậc CR, 2 loài bậc EN và 2 loài bậc VU, 1 loài bậc LR) và 14 loài có trong SĐVN (2 loài bậc CR, 6 loài bậc EN, 6 loài bậc VU), 10 loài trong NĐ 32/2006/NĐ-CP và 16 loài có giá trị kinh tế.

3. Phân bố theo sinh cảnh

Dựa vào điều kiện địa hình, thảm thực vật và tập tính hoạt động ngày đêm của các loài tại các địa điểm nghiên cứu, chúng tôi đã thống kê số lượng các loài thú, chim, lưỡng cư và bò sát ở 3 sinh cảnh khác nhau: rừng lá rộng thường xanh; rừng lá kim; ao, hồ và suối.

Sinh cảnh rừng lá rộng thường xanh có 21 loài thú (chiếm 95,45% tổng số loài); 45 loài chim (88,23% tổng số loài), 51 loài lưỡng cư, bò sát (chiếm 86,44% tổng số loài).

Sinh cảnh rừng lá kim có 16 loài thú (chiếm 72,72% tổng số loài); 31 loài chim (chiếm 60,78% tổng số loài); 38 loài lưỡng cư, bò sát (chiếm 64,06% tổng số loài).

Sinh cảnh ao, hồ và suối có 4 loài thú (chiếm 18,18% tổng số loài); 42 loài chim (chiếm 82,35% tổng số loài); 31 loài lưỡng cư, bò sát (chiếm 52,54% tổng số loài).

Các sinh cảnh ở vùng lõi KBT kém đa dạng các loài thú, chim và lưỡng cư bò sát và đang bị săn bắt trái phép ở vùng đệm làm cho số loài động vật suy giảm nhanh chóng. Nếu có các biện pháp bảo vệ hữu hiệu thì mới bảo tồn được sự đa dạng sinh học ở đây.

III. KẾT LUẬN

Tại Khu Bảo tồn rừng sên Tam Quy đã ghi nhận được 22 loài thú (5 bộ, 12 họ); 51 loài chim (10 bộ, 26 họ) và 59 loài lưỡng cư, bò sát (3 bộ, 21 họ). Trong đó, có 6 loài thú, 4 loài chim và 18 loài lưỡng cư, bò sát có giá trị cao về bảo tồn và kinh tế.

Sinh cảnh rừng lá rộng thường xanh có 117 loài (chiếm 88,63% tổng số loài); sinh cảnh rừng lá kim có 85 loài (chiếm 64,39% tổng số loài) và sinh cảnh ao, hồ và suối có 77 loài 58,33%. Cả 3 loại sinh cảnh đều có vai trò quan trọng đối với thú, chim, lưỡng cư và bò sát. Cần có các biện pháp bảo vệ nghiêm ngặt thì mới bảo đảm sự cân bằng sinh thái và tất yếu mới bảo tồn được loài sên tập trung đang có cơ nguy cơ suy giảm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Boonsong, L., D. R. Philip**, 1991. A field guide to the birds of Thailand. Saha Karn Bhaet Co. Ltd, Thailand, 457 pp.
2. **Bộ Khoa học và Công nghệ**, 2007. Sách Đỏ Việt Nam, Phần 1- Động vật, Nxb. KHTN & CN, Hà Nội.
3. **Chính phủ Nước CHXHCN Việt Nam**, 2006. Nghị định 32/2002/NĐ-CP ngày 30/3/2006. Sửa đổi, bổ sung danh mục thực vật, động vật hoang dã quý hiếm và chế độ quản lý bảo vệ.
4. **Er Mizhao, K. Adler**, 1993. Herpetology of China, Published by Society for the study of amphibians and reptiles, Cooperation with Chinese Society for study of amphibians and reptiles, 522 pp.

5. **Đặng Huy Huỳnh và cs**, 1994. Danh lục các loài thú (Mammalia) Việt Nam. Nxb. KH&KT, Hà Nội.
6. **IUCN**, 2013. Red List of Threatened Species, International Union for Conservation of Natural and Natural resources.
7. **Võ Quý, Nguyễn Cử**, 1995. Danh lục chim Việt Nam. Nxb. Nông nghiệp, Hà Nội.
8. **Nguyen Van Sang, Ho Thu Cuc, Nguyen Quang Truong**, 2009: Herpetofauna of Vietnam, Edition Chimaira, Frankfurt am Main.
9. **Nguyễn Kim Tiến và cs**, 2009. Hội thảo quốc gia về lưỡng cư và bò sát Việt Nam lần thứ 2., 260-266.
10. **Trung tâm bảo tồn rừng sên Tam Quy**, 2010. Báo cáo hiện trạng rừng sên Tam Quy.

**THE BIODIVERSITY ON THE MAMMALS, BIRDS, REPTILES AND
AMPHIBIANS OF THE TAMQUY OHIA FOREST, HA TRUNG DISTRICT,
THANH HOA PROVINCE**

NGUYEN KIM TIEN

SUMMARY

Surveys on mammals, birds, reptiles and amphibians in Tam Quy Ohia forest were conducted from 10/2010 to 4/2012 and 10/2013 to 8/2014. The study recorded 22 mammals species (12 families, 5 orders); 51 birds species (26 families, 10 orders); 59 amphibians and reptiles species (21 families, 3 orders). Among the 132 recorded species, there are 18 species listed in the Red Data Book of Vietnam, 2007 (3 mammal, 1 bird, 14 reptile and amphibian species). There are 12 species listed in the IUCN Red List, 2013 (4 mammal, 2 bird, 6 reptile species). There are 18 species listed in the Government Decree No 32/2006/ND-CP.